

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ

**АУДАРМАТАНУ МЕН ӘДЕБИ
КОМПАРАТИВИСТИКАНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ**

атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары
14 наурыз, 2014 жыл

Материалы международной научно-теоретической конференции
**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЯ
И ЛИТЕРАТУРНОЙ КОМПАРАТИВИСТИКИ**

14 марта, 2014 г.

Алматы - 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ**

**АУДАРМАТАНУ МЕН ӘДЕБИ
КОМПАРАТИВИСТИКАНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ**
атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары
14 наурыз, 2014 жыл

**Материалы международной научно-теоретической конференции
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЯ И
ЛИТЕРАТУРНОЙ КОМПАРАТИВИСТИКИ**
14 марта, 2014 г.

Алматы 2014

УДК 81'25
ББК 83
А 91

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институты баспаға ұсынған.

Редакциялық алқа:
Ж.Д. Дәдебаев, Т.У. Есембеков, А.Ж. Жақсылықов,
М.Үмбетасев, Ә.С. Тарак, Л.Ж. Мұсалы.

Құрастырған:
филология ғылымдарының кандидаты, доцент Л.Ж.Мұсалы,
PhD докторант И.Қ.Әзімбаева

А 91 «Аударматану мен әдеби компаративистиканың өзекті мәселелері» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары /Құрастырғандар Л. Ж.Мұсалы, И.Қ.Әзімбаева. – Алматы, 2014. – 255 бет.

ISBN 978-9965-12-352-8

Жинақ әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-да өткен «Аударматану мен әдеби компаративистиканың өзекті мәселелері» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары негізінде дайындалды. Аударматану ғылымының теориясы мен әдістемесі, әдеби байланыстар, көркем аударманы талдау мен бағалаудың өзекті мәселелеріне назар аударылады.

Көркем аударма мәселелерімен айналысатын мамандарға, магистранттар мен студенттерге арналады.

УДК 81'25
ББК 83

ISBN 978-9965-12-352-8

©Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2014

Талантты ақын, аудармашы Қ.Шаңғытбаевтың Роберт Бернсті қазақшалау мәнері осындай. Бернске деген Маршак махаббатына Қуандық құштарлығы қосылып, Шотланд ақыны қазақ тілінде еркін де әдемі, әсерлі де мәнді сөйлеген.

Неміс зерттеушісі Эккерман «Гетемен әңгімелесу» кітабында Бернсті ұлы жасаған, өсіп-есейген, еңбек еткен ортасы, қарапайым халық екенін айта келіп, оның жырларының ел аузында жиі айтылуын ұлттық тіл байлығының сарқылмас көзімен ұштастырады.

Аудармада кейде түпнұсқадан ауытқу, еркіндік байқалғанымен, Р.Бернс поэзиясы мәнерлі де көркем, мазмұнды да әсерлі күйінде қазақ оқырмандарына жеткен. Поэтикалық аударманың қыр-сырын терең меңгерген Қ.Шаңғытбаев тәржімелері талантына куә етеді. Шығыс шайырларының шуақты шумақтарын шабыттана, шырайын бұзбай аударып, ұлттық поэзияны тың поэтикалық үлгімен байытқан көрнекті ақын Батыс классикасын тәржімалауда да тапқырлығын, қабілет қарымын қапысыз танытқан.

Әдебиеттер:

- 1 Бернс Р. Лирика: Стихотворения в пер. С. Я. Маршака. — М.: АСТ; Астрель; Олимп, 2000. — 304 с.
- 2 Райт-Ковалёва Р. Я. Роберт Бернс — М.: Молодая гвардия, 1965. — 352 с. — («Жизнь замечательных людей». Серия биографий. Вып. 26 (276))
- 3 Бернс Р. Лирика: Стихотворения в пер. С. Я. Маршака.
- 4 Қуандық Шаңғытбаев. Шайыр. 1 том // Құрастырған Гауһар Шаңғытбаева. Алматы: "СаГа" баспасы, 2010, 400-б.
- 5 Қ. Шаңғытбаев «Лирика» Тандамалы, Алматы. Жазушы, 1976.
- 6 Қ. Шаңғытбаев «Жыл құсы» Тандамалы, Алматы. Жазушы, 1987.

Жанғара Дәдебаев,
филология ғылымдарының докторы, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ
профессоры

**МҰХАММЕД ХАЙДАР ДУЛАТИДЫҢ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ
ӨРІСІ**

Мұхаммед Хайдар Дулати – мәдениетаралық өрісі кең байтақ, өмірден көргені көп, білгені мол, ислам мәдениетінің адам, адамзат өмірінің мәні туралы ілімін терең игерген, ғылыми танымы кемел, тарих, халық алдында адал және таза, адамгершілік тұрғысы биік аса ірі шығармашылық тұлға. Оның «Тарих-и Рашиди», «Жаһан наме» атты шығармалары - қазақ әдебиеті мен мәдениетінің баға жетпес құнды ескерткіштері.

Мұхаммед Хайдар мырза «Тарихи-и Рашиди» шығармасын қасиетті кітап Құранның бөлімдерін сипаттаудан бастайды да, үшінші бөлімге арнайы назар аударып, оны өткен ұрпақтардың өмірін танытатын, бұрыс жолдан тыйып, тура

МАЗМҰНЫ

КӨРКЕМ АУДАРМА ЖӘНЕ ӘДЕБИ КОМПАРАТИВИСТИКАНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Ә.С. Тарақов. Қ. Шаңғытбаевтың Бернс поэзиясын аударудағы шеберлігі	3
Ж.Дәдебаев. Мұхаммед Хайдар Дулатидің мәдениетаралық өрісі	9
Ö. Seylan. Наууâm çevirmenleri arasında - Yahya Kemal	14
Ö. Seylan. Şiir çevirisi üzerine notlar. Şiir çevirisi... ama nasıl ?!	22
А.Ж. Жаксылыков. Метасемантические формы в структуре эссе и их передача в переводе	25
Т.У. Есембеков. Поэтический текст как объект перевода	32
Г.Қ. Қазыбек. Дубляж аударма	34
Л.Ж. Мұсалы. Мәтінді аудармаға дейінгі талдау және оның кезендері.	41
М.К. Нурмаханова. Афоризмы известного критика Калжана Нурмаханова (из неопубликованного)	43
С.Д. Сейденова. Интерпретация авторской метафоры в переводах поэтических произведений Шакарима Кудайбердиева	47
R.M. Tayeva. The peculiarities of teaching professionally oriented foreign language to graduates	52
Карбозов Е.К. Мәдениетаралық қарым-қатынастың өзекті мәселелері	56
А.К. Тусупова. Посол поэзии во всем мире	60
Э.Р.Когай. К пониманию концепта «юрта» (на материале произведений Ч. Айтматова и Б. Канапьянова)	65
Ш.М. Макаева. Концепт «вежливость» в языковой картине мира (на материале немецкого и русского языков)	70
Жайынбаева А. Специфика перевода национально-культурных реалий	72
Г.А. Оразаева, Г.Т.Карашина. М. Курманов и его роль в процессе становления переводческой культуры в казахстане	76
У. Тажикенова. Обращение к высшему разуму или молитва во славу первотолчка	82
Р.М. Мейрамғалиева. Миф и реальность в повести «Белый пароход» Чингиза Айтматова	86
Х.С. Мухамадиев, Ю.К. Аманбаева. Этноспецифика концепта в лирике поэтов Казахстана и Средней Азии (1970-80 гг.)	91
А. Қ Таусоғарова. Сөз қактығыстарының когнитивтік және этномәдени аспектісі	97
С.С. Никамбаева, С.А. Сулайманова, Г.К. Мустафина. Интерпретация художественного текста и ее роль в профессиональной подготовке	101
Мукашева Ж.У., Бекишева Р.М., Туреханова Б.Н., Основные принципы преподавания второго иностранного языка.	104
Жапарова Ә.Ж. Физикалық география терминдерінің орыс-казак ағылшын тілдеріндегі анықтамалық атауы	108